

Miroslava Votrubová, Spolková republika Německo: sociální stát a reformy SPD- Hartz I-IV, bakalářská práce IMS FSV UK 2006, 58 str. + přílohy

Autorku poměrně rozsáhlé (a bezměrně mnohomluvné) práce zaujala sociální problematika největšího státu EU. To je nesporně dobře. Autorka také navrhla rozumnou strukturu své práce. Tím se však klady jejího výsledného produktu v podstatě vyčerpávají. Jestliže struktura práce našla odezvu v deseti bodech, resp. otázkách, které autorka sepsala v úvodu, nedošlo již k tomu, aby tamtéž definovala klíčovou tezi či hypotézu své práce a určila užší okruh klíčových otázek, k nimž by provedla výzkum a které by pak v práci vyhodnotila. Autorka jistě mnohé načetla – pokusila se však poté o všeobjímající populární podání, proložené nadto subjektivními úvahami o sobě samé, o obecných principech politiky atd. Na to má jistě právo – nikoliv však v bakalářské práci, která je určena k ověření dosažené odborné kompetence.

Do tohoto okruhu nároků patří především provedení kritiky klíčové literatury, resp. pramenů předkládané práce. Taková pasáž v dílu M. Votrubové zcela chybí. Čtenář si tak jen z poznámkového aparátu může učinit představu, z čeho autorka svůj text asi zkomponovala. Jde především o publikace, zprostředkované Bundeszentrale f. politische Bildung. To samo o sobě není nic špatného, pokud by ovšem autorka takovýto základ své práce reflektovala. To však nečiní a neuvědomuje si nadto, že nemůže na německou problematiku automaticky přenášet české zkušenosti, postřehy, instituce (Německo např. nezná „tripartitu“), nemůže pro analýzu boje s nezaměstnaností v SRN po roce 2000 aplikovat koncepty sociální politiky, např. vypracované M. Potůčkem pro ČR krátce po rozdělení Československa (1994). Čtenář pak je zvědav spíše na německé reformy sociálního státu (zřejmě zejména za rudozelené koalice 1998-2005 a za velké koalice od r. 2005) a ne na opakované (ba i v závěru práce a v cizojazyčném shrnutí) úvahy, co autorku baví, u koho studovala, jaké má plány a proč si vybrala právě toto téma. Čtenář by spíše uvítal (třeba i jen o encyklopedie opřené) definice základních pojmů (zejména zmatená je v tomto kontextu s. 42). Podobně by se při citování německých zákonů vyplatilo spíše než překládat jejich názvy do češtiny uvést jejich standardní citaci s číslem a rokem publikování.

Problémem je ale především skutečnost, že autorka tak zcela neví, o čem vlastně píše: objeví se tu historické reminiscence o Německu jako sociálním státu, výhledy do světa nezaměstnanosti a značně nesourodé a neuspořádané úvahy o jejích důvodech, objeví se tu komentáře jak o vládách obecně, tak o Gerhardem Schröderem vedené rudozelené koalici (dovolím si pouze tvrdit, že tento politik nikdy nemohl „opustit svůj post ministrprezidenta Horního Saska“ – s. 26). Je mi jasné, že s řadou autorčiných tezí nelze s dobrým svědomím nesouhlasit („Sociální demokraté v Německu měli ve svých řadách významné politiky.“ „Zelení si razí úspěšnou cestu skrze svůj aktuální politický program: Die Zukunft ist grün.“ „Při nástupu nové vlády do úřadu se většinou očekává, že u moci zůstane na celé vládní období“ s. 26-28.), jen nevím, zda je to třeba sdělovat právě ve studii o Hartz I-

IV. Proč je k tomu navíc potřeba uvést přehled „hlavních témat“ sociální politiky let 1949-1989? (s. 14) Navíc bez odkazu na to, odkud tento přehled i následné roztodivné komentáře autorka převzala?

Autorka však obecně neoplývá pedanterií při sdělování odkazů k té či oné své tezi. Většinu jevů nedatuje, nespecifikuje, nevysvětluje, neodkazuje na literaturu. Většina jejích poznámek pod čarou obsahuje pouze překlady německých výrazů nebo dodatečné, opět citací prosté, informace k hlavnímu textu. Jen z okolnosti, že její výklad (např. důvodů růstu a proměn nezaměstnanosti) není v nejmenším souvislý a přehledný, je možno soudit, že jde o kompilaci z více zdrojů. Škoda že autorce takřka úplně vypadla problematika masového nástupu (západo)německých žen na pracovní trh a konsekvence, které z tohoto fenoménu vyplývají jak pro změnu absolutní výše nezaměstnanosti, tak pro proměnu struktury pracovního trhu. Podobně to je s ohromnými proměnami (a potížemi) kvalifikační struktury jak pracujících (Arbeitnehmer), tak nezaměstnaných či rekvalifikantů (povšimla si autorka, že třetina německých nezaměstnaných je funkčně negramotných?). Odporně machistický „příklad ze života“, který autorka v tomto kontextu uvádí na s. 22 nejen že mne coby feministu hluboce urazil, ale je i věcně nesmyslný – alespoň pokud má být něčím charakteristickým pro dnešní Německo. Minimálně je v této práci uvažován též vztah nezaměstnanosti, pojištění proti nezaměstnanosti a sociálních dávek k růstu hrubého národního produktu (údaj na s. 25 o růstu ekonomiky SRN o 0,8 % ročně je již neaktuální – skeptici hovoří o 0,9 %, optimisté o více než 1 %), k jevům typu outsourcingu atd.

Nejhorší je, že celé řadě autorčiných vět a odstavců prostě nerozumím. Jak si mám např. vysvětlit text o „minijobu“ na s. 38: „Drobnému zaměstnanci nejsou odváděny z jeho mzdy, která nesmí překročit měsíčně 400 euro Skutečnost je taková, že takový zaměstnanec není svým zaměstnavatelem zdravotně ani důchodově pojištěn. I přesto pramení pro zaměstnavatele těchto osob jisté povinnosti vůči státu v podobě povinného placení jistého paušálu.“ ... „Minijobber si platí plně sociální pojištění (ze své iniciativy), aby v případě opětovné nezaměstnanosti byl do jisté míry zajištěn.“ Kdo co komu musí a co nemusí a co smí platit a jaký mají tyto platby charakter?

Soudím proto, že by autorka měla nejprve uvést svoji práci do standardně předložitelného stavu. Teprve poté ji bude možno učinit objektem posuzování.

Praha 14. 6. 2006